ŞİİR • SANAT • EDEBİYAT

Kırağı

BU SAYININ İSİMLERİ

Hayati Ayçiçek

Adem Turan

Celal Ağyar

Cengiz Coşkun

Selçuk Küpçük

Nazir Akalın

Yaşar Elmas

Ahmet Sezgin

34

16 Temmuz-31 Ağustos 1999

ISSN 1301 1383

Kırağı
ŞİR • SANAT • EDEBİYAT

kırkbeş günde bir çıkar

sahibi ve yazı işleri müdürü
Cengiz Coşkun

yayın yönetmeni
Tayyib Atmaca

yayın danışmanı
Mehmet Durmaz

dizgi- tashih
Mehmet Koyuncu
Murat Selamet

kapak tasarım
Sabahattin Kayış

okuyucusuna gönderilir

yıllık abone bedeli
2.500.000 TL

fiyatı
300.000 TL

posta çeki
Tayyib Atmaca
507532

yazışma adresi
PK 50
80100 Osmaniye
telefon: 0 328 814 91 46
baskı
akdeniz ofset
0 328 814 84 59
kıragi@hotmail.com

Yemeni ustası oturuyor ve içini dinliyor küçücük dükkanında. Ne çok ses, uçsuz bucaksız ıssızlık. Her şeyin "bir" sahibi var değil mi? Kulağı kirişte.

- Usta, yemeni yok mu?

- Yok, meşin bulamadım debbağlarda.

- Nasıl olur? Bütün çarşı pazar meşin dolu. Renk renk, çeşit çeşit, iyisi de var kötüsü de?

- Ya öyle mi? Hayret ki ben bulamadım.

Yemeni ustası oturuyor dükkanında. Dışarısını dinliyor. Hayret, bu ne ses, kimler nereye koşuşturup duruyor, niçin? Herkesin gideceği yer toprağın altı değil mi? Amma yorgunluk biriktirmişim iliklerimde.

- Usta, meşin bulamadın mı hala?

- Buldum, iyi cinsinden, ustasının alın teri sinmiş üzerine.

- Niye çalışmıyorsun öyleyse?

-Yanılıyorsun, öyle çok çalışıyorumki yoruldum.

- Bense çalıştığını değil boş boş oturduğunu görüyorum. Ne bıçağını bileylemişsin, ne de meşin kesmişsin.

- Hiç bir "usta" görmedim ki eserini önce içinde inşa etmeden işe girişşin. Yoksa kendinden bir şeyler nasıl verebilir ona?

Usta oturuyor dükkanında. Meşinleri kesiyor, balmumuna buluyor sicimleri.

- Usta yok mu?

- Benim.

- Şey, ben önceki ustayı sormuştum.

- Ha, ortağım mı? O gitti?

- Gitti mi, nereye?

- Kimbilir?

Bu sırada önceki usta gelir, selam verir, oturur.

- Usta gitti demiştiniz, işte burada ya.

- Kim, ha O mu? O benim arkadaşım. Usta gitti, Dönüp dönmeyeceğini de ancak Allah bilir.

Sonrası; çok uzun bir sessizlik...

HAYATİ AYÇİÇEK

DENİZ FENERİ

kırk kara taş derdi hazret
alelade kırk kara taş...
kuyumu keşfedebilsem/
ölçebilsem karanlığımı
bana merdiven mi yok
bende hüner mi
örer çıkardım bir çırpıda fenerimi...

cümle kuşlar gibi hürlüğü seçenim,
bir ifritle kandil tutuşturmak yok mu
karartıyor ruhumu
yok mu aynı deniz, yamacımda dalgalanan
uyutmaz!
serçe tırnaklarını batır etime
bir daha kanat
varlık
acıyla duyumsanmakta ancak.

ah, kırk kara taş derdi hazret
alelade kırk kara taş yetecek ama,
koştukça
ifritime rağmen genişleyen
gediğime erebilsem
bilebilsem zeminimi
fenerimden gemilere güller sunar
uyuturdum denizleri
-Hürriyeti Kutlardık-

PENCERELER

SIR YOLUNUN HİKAYE AVCISI: Mustafa KUTLU

Uzun süre meşgul edilmemesi gerekenlerden.

Düzensizliğin düzeni: Bunu, çantasından anlamak mümkün.

Sait Faik ve Sebahattin Ali'nin utangaç ve çekingen yorumcusu.

Israrla hikâyeci kalanlardan. Hikâye yazmıyor; anlatıyor.

Hikmet ve âhenk'in peşinde. Bize has olanı yeniden yakalamak arzusunda.

Yani, bizim toprağımızda temellerini bulan bir oluşumun izinde. Ona göre, bunun yolu geleneğimizin esası ile bağlar kurmaktan geçer. Şâyet bu bağ kurula mıyırsa (ki, kurulmuyor. Çünkü Devlet, Tanzimattan beri yabancı olan taklit bir ha yatı telkin etmekte ve dayatmaktadır bize.) işte o zaman çöküş ve hezimet başlı yor demektir.

Erzincanlı: 1947'li.

Bir nahiye müdürünün oğlu.

Babasının memuriyeti nedeniyle, 'gezgin' bir çocukluk dönemi geçiriyor. Ve de 'yapayalnız'... Bu yüzden dost oluyor, bütün nesnelerle. Gökyüzünü, kuşları ve trenleri çok seviyor.

Bu yalnızlık ve nesnelere olan ilgisi, resime yoğunlaştırıyor onu...

Belki bu şekilde kurtuluyor yalnızlığından.

Çünkü yalnızlık acı! Kahrı çekilecek gibi değil!

Türküler... ah, türküler... Nedense, tam da şu an " Mihriban" gelip dolanıyor dilime: "Aşk kağıda yazılmıyor Mihriban..."

Sonra, futbol ve sinema...

Hikâyeyi düşünmüyor bile o yıllar.

Tâ ki Erzurum Edebiyat Fakültesine girene kadar.

Önce Orhan Okay Hoca. Sonra da Ezel Elverdi ve 'Hareket' dergisi...

Hareket dergisi bir dönüm noktası onun için, bir mektep, bir üniversite.

Uzak, doğu illerinden birkaçında edebiyat öğretmenliği... ve sonra, İstanbul... Ondan demet demet güzellikler çıkarmasını iyi biliyor.

Türk Edebiyatının "Altan Günbay"ı. (Kötü adam değil tabii ki.)

Lunaparkları sevmiyor.

Uzun yolculukları da...

Buna rağmen, hikâyelerindeki müritleri hep uzaklara gönderiyor.

"Büyük Adam"a inanıyor. Nurettin Topçu'yu ve İsmet Özel'i seviyor.

İslâmcılar hakkında tez hazırlayan Avusturya'lı güzel kıza mülâkat vermeyecek kadar temkinli; Erenler'de (şimdilerde İlesam'da) kalabalık içinde televizyondaki naklen maç yayınlarını etrafındakilere yorumlar yaparak izleyecek denli kalender...

Editör... Sevmediği öyküyü -öykücüyü başarılı bulsa bile- dergisinde yayınlamayacak kadar batılı; dergisinin ismini kâfiyeli şiirinin mısraları sonunda tekrarlayan taşralı şâirin şiirini yayınlayacak kadar doğulu.

Ansiklopedist. Hem de tek başına bir ansiklopedi hazırlayabilecek kadar.

Onu Kahire'de ya da Londra'da düşünmek çok ters, İstanbul'a o kadar çok yakışıyor ki...

Bir edebiyat dergisinin her ayın birinde çıkmasının ne denli önemli olduğuna inanıyor. Belki bu yüzden "müessese"nin altını ısrarla çiziyor. Taşrada yayınlanan hemen hemen bütün dergileri ayrım yapmaksızın takip ediyor ve buralardaki "genç yetenekler"i keşfetmeye çalışıyor.

Ne dersiniz, ağabey mi olmak istiyor?

Sesi kalıbına uyuyor: gür!

"Süslen Berberi"

Altın Portakal'ın sessiz kahramanı.

Senaryosunu yazdığı iki filmi de ödül aldı.

Yoksulluk İçimizde ile 1981'de Yazarlar Birliği'nden de yılın hikâyecisi ödülünü...

Yüreği geniş. Ya bu yüzden modern hayatın baskısı onu bunaltmıyor; ya da İstanbul insanı bunaltacak kadar modernleşmedi.

Emine Işınsu'dan uzun uzun bahsedecek denli kadirşinas; Orhan Pamuk'u eleştirecek denli soğukkanlı..

Erzincanlı...

Başlık ustası.

Hikâye yazmıyor; anlatıyor.

'Ortadaki Adam'dan, 'Gönül İşi'ne, 'Yokuşa Akan Sular'dan, 'Yoksulluk İçimizde'ye, 'Sır'dan, 'Hüzün ve Tesadüf'e..

Koşuyor... Koşuyor... Koşuyor...

'Ya Tahammül Ya Sefer!'

Hırkası mı? İki düğmeli;

Birinin rengi sarı, lâciverttir diğeri...

PARAMPARÇA

pazarda
kederi satılıyor bir babanın
paramparça
herkes en müstesna zamanda
sonun başlangıcında
yani ölüm anında
Tanrı katında
bir imaj olsun diye
pazarlıksız bir alışveriş kotarıyor
üstelik
lime lime sesinden utangaç
bir dua da bedava

sonra
bir annenin yüreği giriyor tedavüle
paramparça
kapışılıyor aygıtlarca
günboyu bir kımıltı
bir helecan olsun diye
iç ceplerinde
mesai boyunca
klasörlere inat güya
tutanaklara
statükoya

hani bildik bir çocuk sesi
kavanozlarda çığlık çığlık
hâlâ sınırsız
hâlâ acemi
hâlâ sevimli
hâlâ kayıtsız
hâlâ espritüel
hâlâ şeffaf
hâlâ barbarlığın en/havaisi
bir çift düş gözü de eşantiyon yanında
satılıyor
bir darbe sonrası
ince ayar dokunaklı
post modern bir tragedya
çocuktan
anneden
babadan kalan
mülga bir fotoğrafya

TELEME

İşte yine geçiyor. Boyanmış, süslenmiş, iki dirhem bir çekirdek olmuş. Zaten Allah vergisi bir güzelliği var, boyu bosu yerinde. Bir de süslenince dayan dayanabilirsen. Çarlık, padişahlık döneminde olsa tam "Oğulgötüren"lik kız derdim, saraylara layık. O dönemde yaşasa bir Kösem veya Şebsefa veya Mihrimah da bu olurdu herhalde. Mahallede onca gencin arasında kafayı niye bana taktı bu, bilmem ki? Dişli kız, anneme bile gitmiş kendini sevdirmiş, hizmetler, hürmetler, dört dönmüş evin içinde. Şimdi annem sıkıştırıp duruyor şu kızı başkaları kapmadan alalım diye. Ben de boş değilim ama içimde bir şüphe, bir ağırlık, bir ikircim var. Acaba neden, neden böyle oluyorum? Kız güzel olmasına güzel, terbiyeli de sayılır bu güne göre. Öyleyse neden bu kararsızlık, neden bu şüphe?

İşte geliyor. Yine bana bakacak hafif, yarı mahçup gülümseyecek. Sanki "hadi düş peşime" diyecek. Başımı alıp gitsem mi buralardan, ne yapsam ne etsem? En iyisi işten izin alıp bir aylığına köye gideyim. Gözü beni görmeyince unutur, başkasına takılır, belki bir isteyeni olur, verirler.

İşte yine geçiyor. Yahu bela mısın nesin? Buradan geçmeye mecbur musun? Bu sokaktan başka sokak yok mu mahallede evinize gidecek? Peki ben niye her akşam burada oturuyorum? Asmalı Kahve'den başka kahve yok mu bu mahallede? Neden birdenbire kahve kuşu oluverdim haftada bir, o da naz ile, binbir minnetle uğrarken?

İşte yine geçiyor. Yine bakacak, yine yarı mahçup gülümseyecek, belki hatırımı bile soracak. İşte buna dayanamam. Bu akşam konuşayım şu kızla, bitireyim şu işi. Daha fazla direnmenin manası yok. Hem daha iyisini bulabileceğim nereden belli.

Yine geçiyor. Arkadaşlar şimdi başlayacaklar yine ileri geri konuşmaya. Hah, başladılar bile.

- Suphi yine seninki geçiyor oğlum. Artık uzatma şu işi.

- He ya. Buldun da bunuyorsun. Nesi var kızın. Allah özenip de yaratmış. Mahallenin en güzel kızı.

- Öyle ya. Bak ailen de istiyor. Geçen gün anneni gördüm, dert yandı bana. "Ben söz geçiremez oldum o deli oğlana. Biraz da siz sıkıştırın evladım, yoksa kuş kafesten uçacak" dedi.

- Bu da kendini bir şey sanıyor ha. Tamam anladık iyi bir işin var, boyun bosun da yerinde ama bu mahallede işi olan, boyu bosu yerinde olan bir sen mi varsın. Böyle devam edersen çok yanarsın çook.

- Valla haklısın. Zaten gözü olan çok. Mahallenin en güzel kızı. Teleme peyniri gibi kız. Bembeyaz, süt gibi.

- Ne dedin ne, teleme mi?

Asmalı Kahve'nin serinliği birden kayboluyor. Nemli bir sıcaklık kaplıyor yerin yüzünü. Çocuklar şimdi Karakaya'nın tepesinde olmalılar. Kuş, kertenkele, kurbağa peşinde koşmaktan yorulmuşlar, dilleri damakları kurumuştur susuzluktan, üstelik açlık da başlamıştır. Muzaffer, Karadut'un altında oturmuş, kullanılmaktan parlamış, cilalanmış kalın sopasını hafif hafif yere vurmaktadır. Az ötedeki Kanada Kavağının altında zağarlar yatıyor, dilleri

bir karış dışarda, hızlı hızlı soluk alıp veriyorlar. Çete üyeleri kendilerini güç bela Karadut'un altına atabiliyor.

- Ulan Muzaffer iyice acıktık, ne yapsak? Bu sıcakta eve de gidilmez ki. Senin yanında yiyecek bir şeyler var mı?

- Vardı ama öğlen vaktinde yedim. zaten fazla bir şey de yoktu. Bir yufka ekmek, iki kaynamış yumurta, domates, yeşil soğan.

- He, he anladık, tamam. Otuz kaynamış yumurta, bir dürüm ekmek, iki kilo domates de olsa sen onu yine bir öğlende götürür sofradan da aç kalkardın. Ulan ne obur adamsın, ne yapacağız şimdi biz, ne halt yiyeceğiz.

- Ne bileyim ben, ne yerseniz yiyin. Evden azık getirseydiniz. Ben hepinizi nasıl doyuracağım? Herkes kendi yiyeceğini getirsin.

- İyi de aslanım sen her zaman burdasın. Sabahtan akşama kadar davarların başında. Biz gelip gidiyoruz. Her öğlen de eve gidiyorduk. Ne bilelim bu gün bu kadar sıcak olacağını.

- Tamam da ben ne yapabilirim ki? Yanımda yiyecek bir şey yok.

- Bulursun sen bulursun, istersen bal gibi bulursun. Mesela şu oğlaklardan birini kes, bir güzel kebap edip yiyelim. Bende kibrit var.

- Olur, oğlağı keselim kebap edelim, akşam da babam beni kesip kebap etsin. Deli misin oğlum sen?

- Sen istersen bir şeyler bulursun da, gönlün yok. Gönlün olsa, ohooo... Babamdan duydum, şöyle bir şeydi unutmadıysam " Çobanın gönlü olsa tekeden teleme çalar" derdi.

- Teleme mi? Bak bu oldu işte. Şimdi size bir teleme çalarım. Azık çıkınında kap da var. Daha önce hiç teleme yemiş miydin?

- Yook, o da ne ki? Teleme diye bir yemek mi var? Tekeden mi yapılıyor bu? Tekenin nesinden peki?

- Oğlum manyak mısın? Tekeden teleme olur mu? O lafın gelişi öyle. Teleme sütten yapılır, tekenin süt verdiği nerde görülmüş?

- Ha tamam, anladım. Peki sen sütü sağ, ben de bir ateş yakayım. Hişt, siz de orda oturup durmayın lan, biraz çalı çırpı toplayın.

- Çalı çırpı mı, ne yapacaksın çalı çırpıyı?

- Muzaffer, benle kafa mı buluyorsun? Sagdığın sütü bize çiğ çiğ içirmeyeceksin herhalde?

- Hah, tam üstüne bastın. Sütü çiğ çiğ içmeyeceksin ama, çiğ çiğ yiyeceksin. Bekle şimdi, hiç bir şey yapmana gerek yok.

- Tövbe tövbe, herife bak yahu, bize çiğ süt içirecek. Ah ulan, aç olmasam ben sana bilirdim yapacağımı ya, neyse.

Muzaffer uzaklaşıyor. Uzaktan keçilerden birini kaldırıp sağdığı görülüyor, sonra diğerini. Biraz sonra elinde ağzına kadar süt dolu sahanla geri dönüyor. Sahan öyle dolu ki, dökmemek için adımlarını avına atılmaya hazırlanan bir kedi yavaşlığında atıyor. Suphi'nin açtığı azık çıkınının üstüne yerleştiriyor sahanı. Sonra Karakaya'nın hemen dibindeki bakımsız incir ağacına doğru koşturuyor, aceleyle bir kaç yaprak kopartıp dönüyor. İncir yapraklarının kökünden sızan sütten bir kaç damla damlatıyor sahandaki keçi sütüne. Duttan küçük bir dal kırıyor sonra, yapraklarını ayıklayıp sütü hafifçe karıştırıyor. İncir yapraklarını sahanın üstüne örtüyor.

- Oldu, şimdi bekleyeceğiz.

- Neyi bekleyeceğiz?

- Sütün teleme olmasını.

- Hadi ordan be, şimdi bu süt teleme olacak biz de yiyeceğiz öyle mi? Güldürme beni.

- İstediğin kadar gülebilirsin, ama bekle.

- İyi iyi, bekliyoruz.

Dört kafa, sekiz göz sahanı abluka altına almış, sihirbazın şapkadan çıkaracağı tavşanı bekliyor gibi bekliyorlar. Muzaffer ise oralı bile değil. Hafif bir ıslık tutturmuş " Bal acem kızı"nı mırıldanıyor. Geçen on beş dakika çocuklara on beş gün gibi geliyor.

Muzaffer incir yapraklarını kaldırıyor sahanın üstünden. Süt katılaşmış, yeni çalınmış taze yoğur kıvamına gelmiş.

- İşte yemeğimiz hazır.

- İyi de neyle yiyeceğiz bunu? Kaşık da yok ekmek de. Hem bakalım tadı nasıl olmuş, yenecek gibi mi?

- Telemeyi begenmeyene de bak! Annen bile böyle güzel yemek yapmamıştır sana.

- Tamam tamam fazla konuşma. Neyle yiyeceğiz şimdi bunu, onu söyle sen.

Muzaffer buna da bir çözüm buluyor. Belli ki çok karşılaşmış böyle durumlarla, hiç şaşırmıyor. Dutun taze sürgünlerinden beş tane iri yaprak kopartıp arkadaşlarına veriyor. Yufka ekmekten talimli çocuklar ustalıkla lokmalarını yapıveriyorlar dut yapraklarından. Önce çekine çekine birer lokma alıyorlar, sonra lokmaların gitgeli hızlanıyor.

- Ulan Muzaffer, şeker mi kattın buna, ne kadar tatlı olmuş bu?

- Allah Allah! Çiğ sütten yapılan şeye bak. Aklım almıyor. Nasıl böyle tatlandı bu?

- Hah hah ha. Çiğ keçi sütüyle incir yaprağı sütünden hokus pokusla teleme.

Sahandaki teleme kısa sürede bitiyor. Çocuklar, dut yaprağından lokmalarını atıp sırt üstü uzanıyorlar. Hava sanki serinlemeye başlamış gibi. Uykuda bir yandan bastırıyor. En iyisi uyumak, ne de tatlı olur şimdi serin serin şu gölgede. Ooh keyfe bak.

- Hişt Suphi. Büyülendin mi oğlum? Ne bakıyorsun aval aval? Kız çoktan gitti.

- Ha ne, kız mı? Hangi kız, nereye gitti?

- Burada mısın oğlum sen. Hişt hişt bak elime, bu kaç, ben kimim? Şimdi sen neredesin?

- Bırak dalgayı be. Her fırsatı da değerlendiriyorsunuz. Başka işiniz yok mu sizin? Az önce "teleme" diyen o hıyar hanginizdi, sen mi? Sen hayatında hiç teleme yedin mi? Allah bilir sadece adını duymuşsundur. Teleme dünyanın en doğal, en lezzetli yiyeceğidir be. Pişirmek istemez, ısıtmak istemez, baharat istemez, şeker, tuz istemez. Bu kızın neresi teleme ha neresi? Yarım ton boya, bir ton allık, bir o kadarda pudra. Allah bilir acıdır da, acısıda evlendikten sonra çıkar bu telemenin. Hadi ben gidiyorum eyvallah.

- Suphi nereye gidiyorsun oğlum? Allah Allah ne oldu şimdi buna? Kim dedi ulan o telemeyi? Ne vardı şimdi teleme meleme sayıklayacak? Allah bilir nerelere gider şimdi bu?

- Bırak gitsin abi ya. Evde kalıp tohuma kaçacak hıyar. Mahallenin en güzel kızını beğenmiyor şabalak. Yok boyalıymış, yok süslüymüş. Nereden bulacak bu devirde boyasız, süssüz kızı. Tesettürlüler bile aha böyle boyalı moyalı, şey gibi... tövbe tövbe.

ACIYARAK ÇOĞALAN

ahh sevgili
bana gözlerinin tılsımından bahset
tılsımından ve sihirinden aşkın
aşk ki / en tenha yeri olsun kalbin
ve kalp öylece orada kalsın

biliyorsun ayrılık
en makus talihidir iştiyakın
iştiyakta olan
kalbini derin sulara sarkıtır
sular bu yüzden acıyarak çoğalır
çoğalan
ve bir daha çoğalan kalbimdir
ya / senin kalbin nicedir

ŞAHİN TAŞ'IN "GÜLLE BETİK" ŞİİRLERİ

Şahin Taş, Gaziantep'in zârif bir şâir oğlu, 1966 doğumlu. Çocukluğundan beri şiir söylüyor. İlk şiiri Nisan 1981 tarihli *Milliyet Çocuk Dergisi*'nin 15. sayısında yayınlanmış: "Kuş Yağmuru". O günden beri *Edebiyat '81, Edebiyat Ortamı, Edebiyat Yaprağı, Kırağı, Mavera, Milliyet Sanat, Palandöken, Sanat Olayı, Sayha, Tömer Dil Dergisi, Yaba-Öykü, Yalnız Ardıç, Yedi İklim, Yeni Yaprak, İkindi Yazıları, İnsan Saati* ve *Şiir Defteri* gibi dergilerde yazmış/yazıyor. Hazar Yayınları arasında çıkan *Gülle Betik*, onun ilk şiir kitabı. 64 sayfalık bu nahif kitap, genellikle eşya ve hadise karşısındaki küçük duygulanışlardan mülhem nefis şiirler ihtiva ediyor. Şahin Taş, her ne kadar bu şiirlerine "Küçük Çığlıklar" demekle iktifa ediyor gözükse de, aslında muhakememizi yakacak ateşîn kıvılcımları yüreğimize atıveriyor.

Gülle Betik'in ilk bölümünde yer alan "Somurbitmez"in ikinci bölümünde, *"Anne / Bir dut öldürdüm / İşte elimde kanı / Allah, baba / Beni yakar mı?"* istifhamıyla karşımıza çıkan çocuk saflığı, çevresinde olup bitenlere müthiş bir humor hissi ile bakan ve kendi fiillerini en ince ayrıntısına kadar gözden geçiren bir yüreği karşımıza çıkarıyor. Evet, çocuk eni konu bir dutu ezmiştir. Ama yaptığı fiilin, eşya-insan ilişkisinde nasıl gözden geçirilmesi gereken hassas bir sembolik karşılığı varsa; şâir onu yakalamış, güzellik cevherini, bir ince aşk alevi arkasına gizlemiş, bununla birlikte "kayıkları mumdan", "kaleleri kumdan" bir deniz nasıl tutuşturulurmuş, bize asıl onu göstermiştir.

Şahin Taş, *Gülle Betik*'te tabiata bir çocuk dikkatiyle bakıyor ve onu bütün safiyetiyle kavrayıp yorumlamaya çalışıyor. Ama bu kavrayış ve yorumlayış cehdinin içerisinde, tabiattaki çözülüş değil, yaptığı tahriflerle süreğen bir çözülüşe sebebiyet veren insan, dolaylı olarak ince bir ironiyle murakabeye dâvet ediliyor. "Ahlı Eyvahlı Günler" şiirinde "*Ağaçların âhını / Kuşların sabahını / Alan silah sesleri*", bir ilkyaz sabahında pembe tomurcukları utandırdığı, pusturduğu ve hayata küstürdüğü, yani tabiatı hırpaladığı, arkasında da insan unsurunun varlığına delâlet ettiği için müthiş bir zarâfetle, menfî bir keyfiyet olarak işaretleniyor. Ardından şâirlerin 'sabah'la 'silah'ı kafiye mecburiyetiyle bir araya getirdiği dile getiriliyor ve silah seslerinin neticesine "*Âhlı eyvahlı günler / Gelmeyin geri*" denilerek, soylu bir reddiye çekiliyor. "Ay ve Çocuk" şiirinde ise kendisi yürüdükçe ayın da ısrarla yürüdüğünü farkeden çocuğun dikkati, bize "inatçı" sıfatının insandan eşyaya intikal ettirildiğini gösteriyor: "*Ben giderim ay gider / Ay inatçı, ben çocuk*". Çevresi tarafından kandırılmayı tecrübe etmiş olan çocuk, aslında ayı değil, çocukça duruşunu eğretileyeni merkeze alıyor; şâirse muhkem bir söyleyişle estetik bir yaşantı kotarıyor.

Eşyaya nüfuz kabiliyeti, "Yaşlı Kadın" şiirinde derin bir duyuş ve söyleyiş tarzıyla karşımıza çıkıyor. Bu şiirde hassas yüreklere dizayn edilen bir dekor vardır: Yaşlı bir kadın, koltuğunda kedisini sevmektedir. Ama şâir dikkati, bu görüntünün arkasında, kadının parmakları arasından usul usul kedinin tüylerine bırakılan şeyin, kadının kimsesizliği olduğunu görüyor. Kedinin, sevildiğini sanmasının arkasında, nasıl bir mutsuzluğun ve hüznün yattığını farkediyor. Bazı gönüllere nasıl da, ferahlık veren bir rayiha saçıyor!

Şahin Taş, Gülle Betik'te 'dışarlak' bir şâir olduğunu da ortaya koyuyor. İçinden dışına doğru taşarken, bütün yekûniyle 'parça' ve 'bütün' arasında insan kokan, insanî olan

değerleri önplana çıkarıyor. "İşsiz" şiirinde, insanı can evinden vuran bir söyleyiş tarzıyla, şahdamarından yakalayan bir duyuş tarzını ortaya koyuyor: *"Garson / Alınterim donuyor / Onurum kırılıyor benim / Biliyor musun? / Garson / Yap bir deniz / Dalgalı olsun!"* Alınterinin donması, onurun kırılması gibi hayat tecrübelerini, sorgusuz sualsiz işlerinden atılan, hain muamelesi gören ve hakkını arayacak bir mercii bile olmayan günümüzün çaresiz mağdurları kadar kim anlayabilir ki? Hem "deniz"e de dikkat etmek lazım, çok önemli o! Evet, çekilenler yüzünden, gözlerden yüzlere, yüzlerden yüreklere, yüreklerden göklere yürüyen dalgalı bir deniz... Rûzigâr böyle ise, 'dalga'sız zaten olmaz ki... "Yaman Ayrıntı" şiirinde ise şâir, "*Alınterine doygun makinelerin / Suçlu çocuk suskunluğu*"na dönüyor. Bu suskunluk, bir gece vardiyasından sonra göğsünü esen rüzgâra gerecek olan bir işçinin kirpikleri tozlu gözlerinden kaçmayan 'dikkat'in adıdır. İşçinin kirpikleri tozlu gözlerindeki bu ayrıntıyı yakalayabilmek için, bir şâirin mutlaka kendi mistifikasyonlarından arınmış olması gerekir. Şahin Taş, gerçekten arı ve duru bir şiirin hassas şâiri bu yüzden...

Şahin Taş, Cemil Meriç'e ithaf ettiği "Rüzgârlarımız" şiirinde, bir taraftan tıkıldıkları zindanlardan düşünceleriyle memleketin zihin dünyasını aydınlatırken, diğer taraftan birbirleriyle mücadele eden Tevfik Fikret-Mehmet Akif, Nazım Hikmet-Necip Fazıl gibi "bu ülkenin aykırı rüzgârları"nı tek bir noktada buluşturmayı denerken uç kutupların tertemiz yüreklerdeki sevgi ve sâfiyetle nasıl da bir araya getirileceğini ortaya koyuyor. Bir zamanlar "birbirine karşı çok esip gürleyen" o insanların şimdi kitaplıklarda omuz omuza esip gürlediklerini şiirleştiriyor. İnsanî bir çıkış noktası olarak en azından bir yerde buluşmuşluğun asgari müşterek olduğunu sezdiriyor.

Şahin Taş, tabiatin tahrif edilip edilmemesi ve insanın bozulup bozulmaması tercihlerine açık hayat tecrübesi içerisindeki çatışmaları, kendine yakışır bir zarâfetle estetik değerlere kavuştururken; aşk, hüzün, çocukluk, ölüm, şehir, savaş ve barış temaları, şiirinin derin yapısını oluşturan ana dinamikler olarak öne çıkıyor.

"Örs" şiiri, Şahin Taş'ın şiirine "monotematik" bir bakış açısıyla yaklaşmak için anahtar bir şiir. Şâir bu şiirinde, "bakırcı" ve "demirci"lere sesleniyor. Çünkü "bakırcı" ve "demirci" kelimelerinin "örs" kelimesiyle müthiş bir irtibatı var. Bütün bunlar, "hayat" ve onun "örs"ünde dövülmüş olan insanî "tecrübe"lerle birleşiyor. Şâir çocukken, -annesi veya babası olacak- birileriyle "demirci" ve "bakırcı"ların önünden geçerken, onların yaptığı işe merak duymuş, önlerinde oyalanmış, ancak "elinden çekiştirilmiş", oradan uzaklaştırılmıştır. Bu defalarca tekrar edilmiştir. Ancak onlardan kapacağını kapmış, şiirini oradan kotarmıştır: "*Şiirimin örsünde şimdi sözcükler*". Öyleyse "bakır"ı ve "demir"i eriten şeyin sırrına vakıf olmuş, etrafında döndüğü temaları bu sırla ibda ve inşa etme cehdini lirik bir çocuk sâfiyetiyle bir şekilde ortaya koymuştur.

Şahin Taş'ın şiirinin merkezindeki asıl düğüm, insanı insan yapan temel sırdır, yani aşk ve sevdadır. Şâir varlık problemini kalbindeki aşk tecellileri ve sırlarıyla kayda geçirirken "sesleri seviştir"meyi deniyor, gülü dikeninden sevmeye, acılarından başlayarak da gülümsemeye çalışıyor/çağırıyor. Bunun için, gül ile kendi hayat tecrübeleri içinden fışkıran izdüşümlerinin, yani çığlıklarının bir dökümü olan kitapçığını bir araya getirmiş; "teneke gülüşlüler", "hurda yürekliler" arasına bir gülle gibi fırlatıvermiştir. Öyle bir gülle ki, hiçbir değer üzerinde tahribat ve tahrifat yapmıyor; insanı insanlığına, kendi varlık sırlarına, çocukluğuna ve aşkına sahip çıkmaya çağırıyor.

Ey yüreğimizi "ziyaret" eden şâir, güzel çocuk, "*Getirdiğin gülle betik / Güzellik ve şiir / Gayrı yaram kanser olsa / İyileşir!*"

MÜNACAAT GİBİ TEREDDÜT

ey AŞK ... sevgilim. kuytuna al beni
düşen yapraklar ayında vefa ile sına sözlerimi
ölen ağaçlar ayında kan ile yu gözlerimi
kaldırımlar ve fahişelerin işgalindeki kentte
sol koridorumdan seytanlar ilerliyor
açık kapım kalmadı tütünüme hüznüme
kahve rengi karanlıklar bulaşıyor
eyy.. AŞK sevgilim kuytuna al beni
ar'ın ile arındır bedenimi
ARINDIR kulları esenlemek senin
ARINDI şefkatinle kölelerin senin
ARIN"D..." geceye dudak uzatan şaire
ARIN hey kalemim konuğun var
ARI peteğinde nihâvend ayetler
AR uzağı kadınlara acı şerbet var
A.

YALNIZIZ ROMANIYLA SİMERANYA'YA BİR SEYAHAT

Cumhuriyet dönemi yazarlarından olan Peyami Safa, Türk edebiyatında romancılığıyla tanınmış ve kendini kabul ettirmiş sanatkâr kuşağının haklı olarak en başında gelir. Ancak onun en son mükemmel eseri olan ve Türk romancılığına seviye kazandıran "Yalnızız" romanı üzerinde kayda değer müstakil bir inceleme ve araştırma pek yapılmamıştır.

"İnsan ruhunu anlamadan atomu izah etmek mümkün değildir." diyen Peyami Safa, ruh tahlillerine kazandırdığı büyük bir derinlik ve insana açtığı yeni ufuklarla Yalnızız'da kendi türünün aşılması güç bir doruğu olur.

Yalnızız romanı, psikolojik tahlil romanı olduğu gibi, aynı zamanda bir sosyal meseleyi de tahlil eder. Yeni bir dünya kurma hülyası ile yaşayan, fikir adamı, romanın ana kahramanı Samim, "Simerenya" ismini verdiği hayâlî ülkesiyle ve aynı ismi taşıyan kitabıyla önemli sosyal, kültürel ve psikolojik meselelere ışık tutup aydınlatmaya çalışır. "Sanatkâr ister istemez sosyal bir görüşün temsilcisidir. Roman kahramanlarından biri, romancının sosyal görüşünü açıklayabilir." diyen Peyami Safa'yı Yalnınız romanında Samim temsil eder.

Samim, "güzel ideallerle içi yanan ve rahat yaşadığı halde kendisinden ziyade başkaları için, memleket ve dünyası için bedbaht olan" biridir. O, bütün doğruluk ve güzellik hasretini duyduğu şeyleri realitede değil, Simerenya adını verdiği "hayâlinin ilk çocuğu olan" ülkede bulur. "Simerenya bir roman olmayacaktır. Sadece bugünkü insanın kendi kendisi hakkındaki telâkkisinden bilgisinin temellerine, metodlarına ve muhtaç yüz elli yıl sonraki tekâmül imkânlarını düşünerek tasarladığı muhayyel bir ülkedeki hayat, bir seyahatnâme olacaktır." (s.111)

Simerenya'da insan, "bir makina adam gibi bir otomat değil", "mânevî bir şahsiyettir." İnsanın biyolojik beninin yanında onu asıl insan yapan, tüm kılan akıl ve ruhtan oluşan benliğidir.

Simerenya'da eğitim, bütün sosyal müesseseleri kuşatan, insanlara yüce bir şahsiyet veren olgudur. "Eski dünyada, yani Simerenya'ya göre bugünkü dünyamızdaki okullarda çocuklara ve gençlere öğretilen şeylerin, muayyen istidat ve ihtiyaçları karşılamadıkça, hayatta hiç bir şeye yaramadığı anlaşılmış ve klâsik mektepten eser kalmamıştır."(s.33)

Samim, aşkı imparatorluğa benzetir. Sömürgeyi kesinlikle kabul etmez. Cinsî tabiatımızı aşağıda ve uzakta bırakan üstün mânevî değerler sistemi içinde bir aşk olduğuna inanır. "Ne cinsiyete, ne menfaate, ne de gurura bağlanması mümkün olmayan bir aşk."(s.37)

Samim'e göre; yalan, "olmak dramına karşı âciz insanın elindeki geçici bir silahtır. Bu tabiatın ve hayatın içindeki zıtlıkları barıştıramayan insanın bir görünüş âhengi yaratmak için kutuplardan birini örtmek ihtiyacıdır." (s.58) Oysa Simerenya'da yalan tamamen lüzumsuz bir hale gelmiştir. Eğer insan ruhundaki ve hayattaki zıtlıklar ortasında kalırsa yalana hiç lüzum kalmaz.

Simerenya'da "stratosfer kadar temiz bir mânevîlik havası içinde nefes alan şeffaf vicdanı" her yerde ve mekânda hissedilir.(s.215) "Orada insan devamlı bir mâna atmosferi içinde yaşar. Sanki her an, bizi her şeye bağlayan sessiz bir musikinin içindeyiz; bütün

zıtlıkları tasfiye eden bir âhenk." (s.365)

Simerenya'da "estetik ölçüler", âdi taklit yoluyla kendini kabul ettiren örneklerden olmaz. Aksine olarak bütün Simerenyalılar, her biri kendi yaratma kabiliyetinin derecesine göre bir gayretle güzelliğin ilâhi arşetipini sezerek mekâna ve zamana uygun olarak bir sosyal prototipinin gelişmesine âmil olurlar." (s.113)

Orada hastalıklar, herşeyden önce psikolojik ve metafizik platformda ele alınır. "Her hastalık, evvelâ ruhta başlayıp sonra vücuda sirayet etmiş bir isyandır. (s.60) "Çok defa hiç bir çaresi olmayan ümitsiz bir aşk, çok sevilen birinin ölümü, namus lekesi, vicdan azabı gibi çaresizlikler... ve ağır ızdırap yükünü kaldıramayıp ruhun sıkıntısı ve isyanı." Hastalıkların en önemli sebeplerindendir. (s.61)

Simerenya'da hastalıkların tedavi metodu ise, "sabır" ve "tevekkül" ile yapılan "ruh sporu"dur. "Simerenya'yı derin bir sukün ve tevekkül havası sarmıştır... Herkes bu ruh sporunun yollarını bilir ve hastalandıktan sonra, kendisine isyandan tevekküle yol açacak telkinlere uygun bir hazırlık bulur. "s.61)

Simerenya'da gelir dağılımı proplemi de halledilmiştir. Çünkü sosyal adalet bir sistem içinde hak ve ölçüsünde tecelli etmektedir. Sermaye sahibi sömüren patron değil, sadece riziko hakkı alan birisidir. "Devlet, kazan kanunu ayarlamasını büyük bir titizlikle takip eder. "Orada" işsizlik yoktur. Sermaye sahibi tarafından istismar edilmek de yoktur. Fakat herkesin liyakatine göre mülkiyet vardır. Fakir bugünkü dünyamızda olduğu kadar fakir değildir. Zengin de prensler sınıfının şımarık çocuğu değildir." (s.72)

Yalnızız romanının ana kahramanı Samim, hayâllerini, ideallerini, ruhunu besleyen "Simerenya" kitabının önsüzünde, eserini bütün insanlara ithaf ettiğini ifade ederek mesajını iletir. İnsanların asıl özüne ve kaybolmuş ruhlarına, benliklerine kavuşabilmesi için madde-benlik kaosundan arınarak manevi değerlere inanmaları gerektiğini telkin eder. "Bırak şu maddeyi, koğ şu ölçü dehânı, doy fizik ve matematik tecessüsüne, koğ şu kemiyet fikrini, dal kendi içine, koş kendi kendinin peşinden, bul onu, bul kendini, bul ruhunu, bul, sev, bil, an, gör, her biri daha korkunç bir dünya hazırlayan teknik mucizelerinin yanında, senin iç zıtlıklarını elemeye yarayacak, seni kendi kendinle boğuşmaktan kurtaracak ruh mucizelerini ara. İnan mânevilere ve mukaddeslere."(s.379-380)

"YALNIZIZ" romanı bir yalnızlık dramı esası ve teması üzerine kurulmuştur. Cemiyetimiz ve insanlık bu korkunç yalnızlık buhranı içinde kıvranmaktadır. İnsanlar, kalabalıklar ortasında ve bunca sevdikleri hevâ ve hevesleri içinde bile yalnızdırlar. Gerçek "mânevî ve mukaddes değerlerinden uzak olan insanlık, büyük bir ruh açlığı çekmektedir.

Samim'e (dolayısıyla P.Safa'ya) göre "Bizim ebedî kalmaya namzet tarafımız, herkese, herşeye, her zamana, her mekâna şâmil ve Allah'a bağlı bu "şuurüstü" ruh bölgemizdir. Onu geliştirdiğimiz nispette "yalnızlık dramı"mızdan kurtuluruz" (s.364)

Gerçekten de zulüm sistemlerinin, madde ve teknolojinin çarkları arasında ruhunu kaybeden insanlığın SİMERENYA'ya seyahat etmeye şiddetle ihtiyacı vardır.

**Peyami SAFA, Yalnızız, Ötüken Yayınları, 5. Baskı, İstanbul 1976*

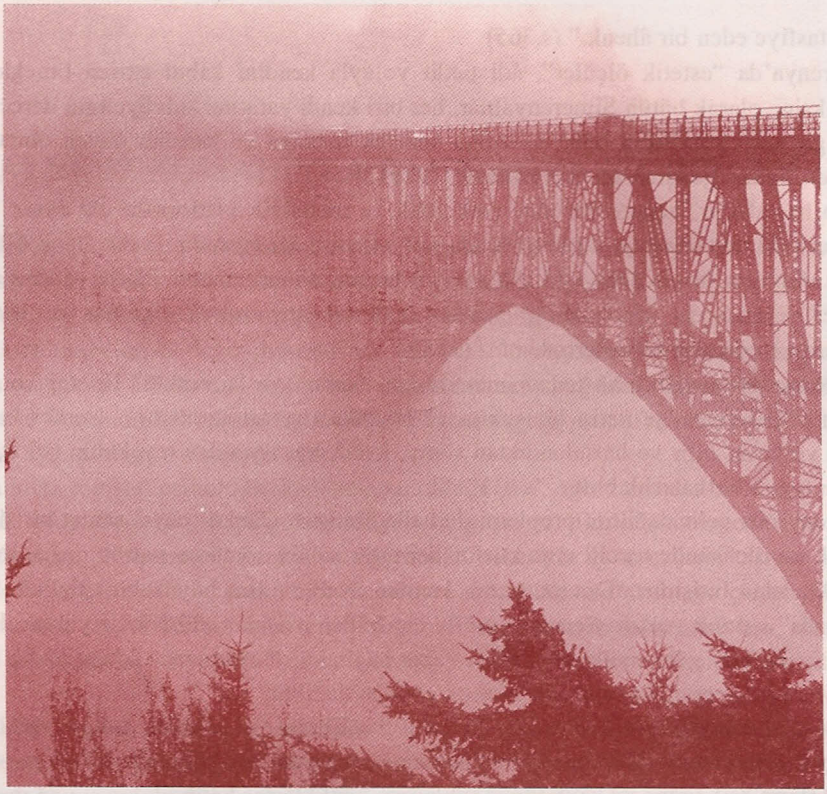

Delilikle dahilik arasındaki çizginin gah sağına geçer O gah soluna.

İçine sığdırdığı dünyadan bulutlar geçer, yağmurlar yağar, kırağılar tutar en çok, gözlerinde ateş salaları.

Ne çok ölümler gezdirir ceplerinde, ne çok ayrılık, hasret.

Ne kadar da flu fotoğraflar tab ediyor dünya O'nun için.Oysa O, kendini fotoğraflardan seçer hep. Esmer ve sakallı ve sigara dumanı griliğinde bir yüz, Maraş işi ince işlenmiş bakışlar.

Suyunu Ahır Dağı'ndan almış domur domur şiir terleyen bir desti Avrupa'nın ortasında.

İki ucu keskin bir çığlık*.

Mustafa Pınarbaşı, 1968 Kahramanmaraş, sonra Hollanda. Şimdi çizginin sağında. Hep orada kal Mustafa.